

Alle dingen zijn mogelijk bij God

Ds. P.J. den Admirant

Markus 10

Schriftlezing Markus 10: 17-31

Psalmen Oude berijming: 17:3,7, 49, 62:7,8, 72:2,6,7, 146
 Nieuwe berijming: 49, 62:5,6,7, 72:1,4,6, 146

Tekstkeuze en inleidende opmerkingen

Het verhaal van de 'rijke jongeling' is overbekend en nodigt juist daarom niet uit om over dit gedeelte een preekschets te schrijven. Toch heb ik voor deze stof gekozen. In het verleden had ik bij dit verhaal namelijk vaak een ongemakkelijk gevoel. Jezus vraagt hier nogal wat. Zou het kunnen betekenen dat Hij ook aan mij vraagt afstand te doen van alles? En hoe zou ik daar op reageren? Moet iedereen alles verkopen wat hij heeft en aan de armen geven? De escape dat Jezus dit (gelukkig) niet aan iedereen vraagt, geeft minder ruimte dan we denken. Want dan kan *nóg* de vraag heel dicht naar ons toekomen: maar stel dat Jezus dat nu wel aan mij vroeg, zou ik daar dan toe bereid zijn?

Wat mij verraste in dit gedeelte is dat de vragen en (verborgen) angst die de woorden van Jezus bij ons oproepen, door de discipelen van Jezus worden gedeeld. De Heere Jezus doet echter niets van de scherpte van Zijn woorden af. Hij scherpt ze integendeel alleen nog maar aan. Totdat de climax komt: "Bij de mensen is het onmogelijk is, maar niet bij God. Want alle dingen zijn mogelijk bij God." Dát lijkt me de belangrijkste kern van het verhaal. Geven, loslaten, behouden worden zijn inderdaad stuk voor stuk onmogelijkheden. Maar alle dingen zijn mogelijk bij God. Ook ons geven, ons loslaten en behouden worden!

De spits naar het diaconaat ligt mijns inziens in het onderstrepen van de *mogelijkheid* tot delen. Vanuit het werk van de Heilige Geest die ons bereid wil maken onze rijkdom op te geven om Jezus te volgen. Wanneer het volgen van Jezus voor ons een realiteit wordt, is daar het delen onlosmakelijk mee verbonden. Het volgen van Jezus schept een lossere band tegenover ons bezit. Zo komt er ruimte om te delen met hen die minder bedeed zijn, in Nederland en ver daarbuiten.

Exegetische aantekeningen

De context

Ik ga in deze aantekeningen slechts heel beknopt in op de ontmoeting van Jezus met de rijke jongeman en alle exegetische vragen die dit gedeelte stelt. In de preek moet hier echter zeker naar verwezen worden.

Een rijke jongeman (uit het woord dat Mattheüs gebruikt kunnen we afleiden dat hij ongeveer 25 jaar oud was), komt bij Jezus en spreekt Hem aan als 'Goede Meester'. Met het antwoord van Jezus gaan exegeten verschillende kanten op. Sommigen leiden eruit af dat Jezus juist geen aanspraak op goddelijkheid (aan God gelijk zijn) maakt. Niemand is immers goed, alleen God. Ik kies voor een tegengestelde benadering: de jonge man moet wel weten met wie hij spreekt. Als hij Jezus 'Goede Meester' noemt, moet deze titel niet gebruikt worden voor een gewone rabbijn. Jezus kan aanspraak maken op deze titel, alleen omdat Hij Zoon van God is. Maar beseft deze jongeman dit wel? Begrijpt hij dat de eis die Jezus hem stelt een goddelijke eis is, en niet het verzoek van de eerste de beste rabbi?

In eerste instantie verwijst Jezus alleen naar de geboden. Die komen van God. Zij wijzen de weg naar het leven. Ze wijzen ook de weg naar de Middelaar. Wanneer de jongeman zegt dat hij ze vanaf zijn jeugd gehouden heeft (dat wil zeggen: de tijd waarop jongeren geacht werden zelfstandig keuzes te kunnen maken, de leeftijd van 12-13 jaar), ziet Jezus hem aan

en bemint hem. Dr. J. van Bruggen tekent heel mooi hoe bijzonder zijn reactie is en dat heel Israël zo geknield voor Jezus behoorde te liggen. Hij krijgt een uitnodiging om volgeling van Jezus te worden. Maar voor een volgeling is het nodig dat hij alles voor Jezus opgeeft. Zeker in deze tijd, nu Jezus nog staat vóór Zijn sterven aan het kruis. Volgeling van Jezus zijn betekent Hem volgen in Zijn armoede. Niet alleen alles aan de armen weggeven, maar zelf een arme willen zijn in de buurt van Jezus. Om door Zijn armoede rijk gemaakt te worden. Dat blijkt te veel gevraagd. Dit offer is hem te groot. Met verdriet om dit antwoord dat hij onmogelijk waar kan maken, vertrekt hij en laat Jezus alleen met Zijn leerlingen.

Vers-voor-vers-exegese

23. In de aanloop van deze perikoop, laat Jezus zien hoe moeilijk het voor een rijke is het Koninkrijk van God binnen te gaan. Rijk worden door Jezus in Zijn armoede te volgen, blijkt een te grote opgave.

24-25. Deze opmerking van hun Meester roept bij Zijn leerlingen verbazing op. Straks (in vers 26) wordt de verbazing alleen maar groter en bereikt een hoogtepunt. Opmerkelijk is dat Jezus Zijn woorden op geen enkele wijze afzwakt. Integendeel, Hij drukt Zich zelfs nog sterker uit. In Zijn antwoord brengt Hij een kleine nuancering aan. Hij spreekt nu niet meer over bezit *hebben*, maar op bezit je *vertrouwen stellen*.

Bij de woorden 'het is lichter, dat een kameel gaat door het oog van een naald...', verdient de letterlijke betekenis van het woord 'naald' de voorkeur. De uitleg die zegt dat naald een klein poortje betekent naast de stadspoort waar een kameel los van alle ballast net door zou kunnen, doet mijns inziens onvoldoende recht aan de scherpte van Jezus' woorden.

26. De discipelen zijn nu helemaal uit het veld geslagen. Ekplesso betekent letterlijk eruit slaan, uit het veld geslagen zijn. 'Wie kan dan zalig worden?', roepen zij uit. Van Bruggen maakt de mooie opmerking dat de discipelen gedacht moeten hebben: 'het vertrouwen op bezit mag bij mensen met weinig goederen wat minder zijn, maar ook een ezeltje, zelfs een muis, kan niet door het oog van een naald.'

27. Jezus stemt daarmee enerzijds in. Zijn leerlingen hebben het goed begrepen. Behouden worden is voor mensen een onmogelijkheid. Voor rijken en minder rijken. Echter, al is het voor mensen onmogelijk, niet bij God. Bij Hem zijn alle dingen mogelijk. Hij is in staat rijken niet op hun rijkdom te laten vertrouwen, maar op Jezus in Zijn armoede.

28. Verrassend is dat Petrus zich plotseling herinnert dat Jezus ook aan hen heeft gevraagd om Hem te volgen en alles achter te laten. Zij hebben daar positief op geantwoord. Zijzelf zijn dus een voorbeeld van wat Jezus zojuist heeft gezegd!

29-30. Jezus onderstreept in deze verzen dat het volgen van Hem, alles prijsgeven, meer rijkdom bevat dan op het eerste gezicht lijkt. We ontvangen nu al de gemeenschap van een geestelijke familie en (via anderen) al wat nodig is voor ons levensonderhoud en straks het eeuwige leven. De inzet van al wat wij bezitten is niet alleen waardeverlozen, maar geeft een overvloedige 'beloning'. Men moet echter wel bedenken dat het volgen van Jezus een offer blijft, want men ontvangt naast al het goede ook vervolgingen.

31. Met een laatste waarschuwing eindigt dit gedeelte. Wie denkt het goed te hebben gedaan, kan toch weer tot de laatsten behoren. Namelijk als het vertrouwen op bezit je opnieuw gevangen neemt. Terwijl laatsten, die nu als de rijke jongeman, Jezus niet willen volgen, door een ingrijpen van God eenmaal in staat zullen zijn alles los te laten. Heel treffend zijn de woorden van William L. Lane: 'If the disciples thought that they would enter the Kingdom because they had left everything behind, or considered discipleship a matter of giving up possessions now in order to receive a reward later, Jesus shattered these false conceptions. What He demanded was a total, radical commitment to himself, sustained in the act of following him faithfully. In return he gave the Twelve the responsibility to accept the consequences of commitment, supported by his presence and the promise of God.'

Aanwijzingen voor de verkondiging

Het is goed om de gemeente de spanning te laten meebeleven die het gesprek van Jezus met de rijke jongeman bij de discipelen heeft opgeroepen. Een spanning die tot een hoogtepunt stijgt als Jezus Zijn woorden aanscherpt en te kennen geeft dat je nog eerder

kunt verwachten dat een kameel door het oog van een naald kruipt dan dat een rijke het Koninkrijk van God binnengaat. Het is goed om elkaar de spiegel voor te houden en ons af te vragen of de woorden van Jezus niet in sterke mate ook op ons betrekking hebben. Vertrouwen wij als westerse samenleving en als westerse christenen niet heel erg op ons bezit en alles wat we via techniek en cultuur verworven hebben? Weten we ons leven écht in Gods hand veilig en geborgen, weten we ons geluk écht van Hem afhankelijk? Dat alleen geeft een lossere houding tegenover bezit. Of vormen bezit en rijkdom (in allerlei vorm, daar behoort bijv. ook ons sociale verzekeringsstelsel toe) de veilige garanties voor ons leven?

De discipelen schrikken werkelijk ontzettend van Jezus' woorden als Hij zegt dat een kameel gemakkelijker door het oog van een naald gaat, dan dat een rijke het Koninkrijk van God binnengaat. *Wie kan dán zalig worden?* Als het er zó voorstaat, wie kan dán zalig worden? Niemand toch? Wat ze Jezus horen zeggen, klinkt hun zó in de oren: het is praktisch onmogelijk dat iemand die veel geld heeft zalig wordt. Maar rijk worden, of tenminste: een veilig bestaan opbouwen, wie wil dat niet? Voor wie staat dan nog de deur van Gods Koninkrijk open?

Jezus laat heel duidelijk zien dat onze rijkdommen ons inderdaad de toegang tot Gods Koninkrijk kunnen versperren. We kunnen verloren gaan, niet behouden aankomen, als rijkdom in welke vorm dan ook voor ons belangrijker is dan een diepe verbondenheid met Hem. Als wij niet kunnen delen, is dat een bewijs dat onze rijkdommen belangrijker zijn dan Christus en dan Gods Koninkrijk, en het welzijn van onze naaste. Dan kon het zijn dat vele armen ons voorgaan.

Maar wat nu zo verbazingwekkend mooi is, en ons heel erg kan troosten en bemoedigen, is Jezus' antwoord. Zijn woorden zijn altijd anders dan wij denken. De Heiland zegt in feite: 'Het is waar. *Bij mensen is het onmogelijk.* Geen rijke komt uit zichzelf binnen. Die heeft genoeg aan Zijn bezit om voor Mij alles op te offeren. Maar lieve discipelen, kijk niet naar waar mensen toe in staat zijn, kijk naar boven! Alle dingen zijn mogelijk bij God.'

Hij kan rijken ertoe brengen dat ze voor hun levensgeluk niet op hun rijkdom vertrouwen. *Hij* kan mensen ertoe bewegen hun rijkdommen te delen, omdat ze in Christus een grotere schat gevonden hebben.

We worden geroepen om ons bezit met anderen te delen. Maar vanuit dit bijbelgedeelte horen we dat dit niet alleen een hoge roeping is, maar iets dat God zelf in ons wil bewerken! Hij kan ons, die soms zo onbarmhartig en egoïstisch zijn, omvormen tot mensen met oog voor onze naaste. Omdat we gezien hebben dat God oog heeft voor ons en omdat Zijn liefde voor ons een nieuwe liefde voor Hem en voor onze naaste bewerkt heeft.

God kan bekering geven, een nieuwe geboorte, een nieuwe levensrichting, een nieuw levensverlangen. Namelijk God, de Heere Jezus, de vergeving van zonden, de Heilige Geest, de nabijheid van God en daarmee verbonden het welzijn van onze naaste.

Dan gebeurt er ineens iets heel wonderlijks. De discipelen kijken naar zichzelf. Jezus heeft aan óns niet gevraagd om al onze bezittingen te verkopen, maar Hij heeft wél gevraagd om alles te verlaten. En dat hebben we gedaan! Niet omdat wij zo goed waren. Maar omdat Hij ons te sterk geworden is.

Misschien herkennen wij het bij onszelf. Dat we tot onze verbazing mogen zeggen: "Nee, het gaat mij niet meer om veel verdienen, om een appeltje voor de dorst te bewaren. Christus in Zijn ontferming is voor mij alles geworden. Door Hem ben ik bereid om anderen te laten delen in mijn rijkdom."

Het antwoord van de Heere Jezus onderstreept dat we door de keuze die God heeft bewerkt absoluut niet minder worden of iets tekort komen: 'Er is niemand, die verlaten heeft huis of

broeders of zusters of vader of moeder of vrouw of kinderen of akkers om Mijnentwil en des Evangelies wil, of hij ontvangt honderdvoud, nu in deze tijd huizen en broeders en zusters en moeders en kinderen en akkers, met de vervolgingen, en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven'.

Wie alles loslaat, wie niet meer leeft voor geld, voor geluk zonder God, maar alles leert opgeven om Jezus' wil, die ontvangt honderdvoudige beloning (of vrucht). Dan krijg je daar andere mensen voor in de plaats, die je geestelijke broeder, zuster, vader en moeder en kinderen worden. Je ontvangt zelfs akkers en huizen, dat wil zeggen: anderen zullen hun zegeningen met je delen.

Lukas tekent in Handelingen 2 een van de Geest vervulde gemeente, die kón delen. Geen gemeente van zondeloze mensen. Maar wel van mensen voor wie hun hoogste goed niet meer hun bezit was, maar Jezus. We zouden het zó kunnen zeggen: het feit of we wel of niet bereid zijn om Jezus na te volgen en ons bezit los te laten en te delen, laat zien in hoeverre wij al of niet de Heere Jezus toebehoren! Het delen van onze gaven, bezit, tijd en aandacht is de proef op de som. Het laat zien of we echt iets van Christus' liefde en de navolging van Hem begrepen hebben.

Zagen we in de eerste reactie van de discipelen angst dat ook zij wel eens buiten Gods Koninkrijk geplaatst zouden kunnen worden, de laatste woorden van Jezus appelleren meer aan overmoed: 'wij hebben de goede keus gemaakt en zijn Jezus gevolgd, ons kan niets overkomen.' Jezus eindigt met een merkwaardig woord: 'maar vele eersten zullen de laatste zijn en velen, die de laatste zijn, de eersten.' Het is een waarschuwing voor de discipelen, maar ook voor ons. Denk niet: wij zitten goed, hebben wij niet alles opgegeven? Ook jullie kunnen Mij uit het oog verliezen. En andersom: wie nu de laatste is, zoals deze rijke jonge man, kan weer de eerste worden!

Vatten we de boodschap van Jezus samen, dan kunnen we zeggen dat Hij ons voorhoudt: 'Pas op, uw rijkdom en zegeningen kunnen u verhinderen om het Koninkrijk binnen te gaan. God is echter bij machte om mensen Zijn Koninkrijk binnen te laten gaan. Zelfs al is hun rijkdom zo groot als de omvang van een kameel, een ezel of een muis. Want geen van hen kan door het oog van een naald.' Als we Zijn Koninkrijk binnen gaan, laten we alles los. Dan volgen wij Jezus en zullen we bereid zijn om te delen.

Geraadpleegde literatuur

Commentaar van dr. J. van Bruggen op het evangelie van Markus

William L. Lane: the Gospel of Mark

Studiebijbel op Mattheüs en Markus

Heel lezenswaardig is hoofdstuk 12 over armoede, rijkdom en eenvoud, uit *Uitdagingen van deze tijd in bijbels perspectief* van John Stott